

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в eLearn

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Олерографія»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр
Спеціальність 203 Садівництво та виноградарство
Освітня програма «Садівництво та виноградарство»
Рік навчання 4, семестр 8
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

Бобось І.М.

irinabobos@ukr/net

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3407>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Ця дисципліна присвячена сортовивченню овочевих культур і складається з трьох модулів. В ній подаються походження, історія окультурення та внутривидові класифікації (підвиди, різновидності, сортотипи) овочевих і баштанних культур за групами. Сорт є головним об'єктом на який направлені технології вирощування. Висвітлений аналіз стану сортових ресурсів в Україні та їх роль у виробництві с.-г. продукції. Глибоко обґрунтований підбір сортів і гібридів для певних технологій вирощування овочевих культур та різних напрямків овочівництва.

На практичних заняттях вивчаються конкретні сорти і гібриди овочевих і баштанних культур різних сортотипів. Вивчаються системи апробаційних та ідентифікаційних ознак, особливості експертизи сортів на ВОС – тест овочевих і баштанних культур.

Заняття проводяться на навчально-дослідних ділянках і в лабораторних умовах на свіжих зразках. Використовуються фотографії, слайди, презентації, альбоми і каталоги.

Компетентності ОП:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати фахові спеціалізовані складні задачі та практичні проблеми професійної діяльності у садівництві і виноградарстві або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК): ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): ФК 1. Здатність використовувати базові знання зі спеціалізованих підрозділів аграрної науки (плодівництва, овочівництва, виноградарство, ягідництва, грибівництва, рослинництва, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, ґрунтознавство, механізація, захист рослин). ФК 4. Здатність застосовувати знання та розуміння фізіологічних процесів плодкових, овочевих рослин і винограду для розв'язання виробничих технологічних задач, у тому числі для їх зберігання і переробки. ФК 5. Здатність оцінювати, інтерпретувати і синтезувати

теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у галузі садівництва та виноградарства. ФК 8. Здатність використовувати факти і досвід новітніх сучасних досягнень у садівництві і виноградарстві.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП: ПРН 1. Аналізувати основні етапи і закономірності історичного розвитку для формування громадської позиції. ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти. ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі садівництва та виноградарства ПРН 7. Демонструвати знання і розуміння принципів фізіологічних процесів рослин в обсязі, необхідному для освоєння фундаментальних та професійних дисциплін

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні , практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінюванн я
5 семестр				
Модуль 1				
Тема 1. Олерографія як наука про сорти овочевих культур	2/2	Знати значення генетичних ресурсів в аграрному секторі економіки України та за кордоном, основні причини, що зумовлюють створення нових. Вміти визначати основні завдання та питання сортовивчення. Розрізняти біологічне та правове визначення сорту. Розуміти критерії охороноздатності сорту. Застосовувати законодавчу та нормативну базу охорони прав на сорти рослин і державного випробування. Аналізувати вплив інтелектуальної власності на сорти рослин, розвиток селекції, насінництва, науку, врожайність та виробництво продукції. Вміти визначати головні проблеми і	Ознайомитися з науковим потенціалом державних та приватних селекційних установ овочевих та баштанних культур. Ознайомитися із видовим складом овочевих культур представлених у Державному реєстрі сортів рослин України. Визначити динаміку сортименту овочевих культур в Державному реєстрі сортів Встановити кількість сортів та гібридів вітчизняної та іноземної селекції, занесених до Державного реєстру сортів рослин на	5

		завдання, які слід вирішувати на шляху подальшого створення та вдосконалення захисту прав на сорти рослин.	поточний рік. Написання тестів, есе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 2. Сортовивчення овочевих культур родини Пасльонові	2/4	Знати походження, історію окультурення овочевих культур родини Пасльонові, їх ботанічні, морфологічні та біологічні особливості. Розуміти класифікаційні системи сортового різноманіття, мінливості морфологічних ознак. Вміти характеризувати сорти і гібриди помідора для відкритого і закритого ґрунту та різних технологій вирощування. Ознайомитись із апробаційними ознаками помідора, перцю, баклажана та сучасним сортиментом культур. Використовувати сучасний сортимент культур для різних напрямів споживання.	Визначити сортові ознаки плодів і насіння овочевих культур родини Пасльонові. Дегустаційна оцінка сортів овочевих культур родини Пасльонові. Написання тестів, есе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	8
Тема 3. Сортовивчення овочевих культур родини Гарбузові	2/4	Знати різноманіття овочевих і баштанних культур родини Гарбузові, їхні ботанічні, морфологічні та біологічні особливості. Вміти розрізняти види класифікацій огірка залежно від ботанічних та	Визначити сортові ознаки плодів і насіння овочевих культур родини Гарбузові. Дегустаційна оцінка сортів огірка. Написання	8

		<p>господарських ознак. Розрізняти апробаційні ознаки огірка та сучасний сортимент культури, який занесено до Реєстру сортів рослин. Вміти використовувати сорти для різних технологій вирощування огірка. Ознайомитись із сортовим різноманіттям кавуна і дині та вміти підбирати для різних ґрунтово-кліматичних умов та технологій вирощування. Вміти чітко відрізняти види гарбуза за морфологічними ознаками насіння та плодоніжки. Використовувати столові сорти твердокого, великоплідного та мускатного гарбуза для різних напрямів споживання.</p>	<p>тестів, ессе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	
<p>Тема 4. Сортовивчення овочевих культур родини Бобові</p>	2/2	<p>Знати овочево-рóżноманіття родини Бобові, їх ботанічні, морфологічні та біологічні особливості. Вміти розрізняти види класифікацій гороху овочевого залежно від ботанічних та господарських ознак. Аналізувати апробаційні ознаки гороху овочевого та сучасний сортимент культури. Засвоїти</p>	<p>Визначити сортові ознаки плодів і насіння квасолі. Визначити морфологічні та господарські ознаки сортів бобу залежно від форми і розміру насіння. Описати морфологічні ознаки гороху. Написання тестів, ессе.</p>	5

		місце і значення сортів за різних технологій вирощування гороху овочевого. Знати внутривидові класифікації квасолі та бобу, їхню коротку характеристику підвидів і різновидностей. Використовувати сорти квасолі та бобів в технологіях вирощування для різних напрямів споживання.	Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 5. Сортовивчення овочевих культур родини Злакові	2/2	Знати внутривидову класифікацію кукурудзи цукрової. Освоїти, які є види класифікацій кукурудзи цукрової залежно від ботанічних та господарських ознак. Ознайомитись із апробаційними ознаками кукурудзи цукрової та сучасним сортиментом культури, який занесено до Реєстру сортів рослин. Потрібно засвоїти місце і значення сортів за різних технологій вирощування кукурудзи цукрової та призначення (вживання у свіжоприготованом у вигляді, для консервування і заморожування).	Визначити сортові ознаки плодів і насіння кукурудзи цукрової. Написання тестів, ессе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	5
Модуль 2				
Тема 6. Сортовивчення групи капуст	4/4	Знати овочево різноманіття овочевих культур	Визначити сортові ознаки капусти	9

		<p>групи капуст та їхні ботанічні та морфологічні особливості. Розрізняти походження видів капуст, коротку історію окультурення, класифікаційні системи сортового різноманіття, мінливості морфологічних ознак і біологічні особливості. Характеризувати сорти і гібриди капусти білоголової для різних технологій вирощування. Використовувати сорти і гібриди різних видів капуст для різних технологій вирощування і напрямів споживання.</p>	<p>головчастої. Дегустаційна оцінка сортів овочевих культур групи Капустяні. Написання тестів, ессе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	
<p>Тема 7. Сортовивчення овочевих культур групи коренеплодів</p>	4/4	<p>Знати овочево-різноманіття коренеплодів, їхні ботанічні, біологічні особливості та продуктивні органи. Засвоїти класифікації коренеплодів родини Селерові. Розрізняти сортотипи моркви, різновидності петрушки, селери та пастернаку. Вміти розрізняти сорти буряка столового за забарвленням пластинки листків і черешків. Розуміти, як впливає форма коренеплоду на скоростиглість та їх</p>	<p>Визначити сортові ознаки моркви, буряка столового, петрушки, пастернаку, селери. Описати морфологічні ознаки сортів різновидностей і редьки посівної. Дегустаційна оцінка сортів овочевих культур родини Селерові. Написання тестів, ессе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в</p>	9

		заглибленість у грунт. Характеризувати сортимент редиски та редьки для різних технологій вирощування.	elearn)	
Модуль 3				
Тема 8. Сортовивчення овочевих культур групи цибулинних	4/2	Знати овочеве різноманіття групи Цибулинних, ознайомитися з їхніми ботанічними, біологічними особливостями та продуктовими органами. Засвоїти, що таке зачатковість, діткування, гніздування та залежність біологічних особливостей сорту від цих ознак. Вміти визначати різновидності цибулі ріпчастої за морфологічними ознаками цибулини, за товщиною внутрішніх і зовнішніх лусок, їх товщиною. Відрізнати сорти цибулі ріпчастої від цибулі шалоту. Характеризувати морфологічні ознаки та особливості сортів цибулі порей. Ознайомитись із характеристикою стрілкоючих і нестрілкоючих сортів часнику та вміти їх використовувати для різних способів розмноження.	Визначити сортові ознаки цибулі ріпчастої, цибулі шалоту, порей, часнику. Написання тестів, есе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	8
Тема 9. Сортовивчення	4/2	Знати овочеве різноманіття	Визначити сортові ознаки	8

я зеленних овочевих культур		<p>зеленних культур, їхні ботанічні та морфологічні особливостями. Вміти правильно навчитись відрізняти сорти листкового, головчастого салату та салату-Ромена за морфологічними особливостями та скоростиглістю. Розрізняти, чим салат латук відрізняється від салату цикорного. Вивчити та вміти розрізняти різновидності шпинату. Ознайомитись із сортотипами, сортами шпинату та різновидностями лободи садової. Характеризувати різновидності та сорти кропу пахучого для різних напрямів споживання.</p>	салату, шпинату, кропу. Написання тестів, ессе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
<p>Тема 10. Сортовивчення багаторічних овочевих культур</p>	2/2	<p>Знати овочево різноманіття багаторічних овочевих культур та ознаки, за якими вони відрізняються від інших культур. Ознайомитись із класифікацією ревеню та його видами і сортами. Вміти відрізняти види ревеню за морфологічними ознаками та знати їх сорти. Розрізняти види щавлю та знати характеристику щавлю кислого. Розрізняти види та різновидності спаржі.</p>	<p>Визначити сортові ознаки ревеню, щавлю, спаржі, багаторічної цибулі. Описати характеристик у сортотипів спаржі. Написання тестів, ессе. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	5

		Використовувати сорти багаторічних культур родини Капустяні в технологіях вирощування. Розуміти внутрішньовидову класифікацію багаторічних цибуль та розрізняти їхні сорти.	
Всього за навчальну роботу			70
Екзамен			30
Всього за 8 семестр			100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Олерографія: підручник / І.М. Бобось, З.Д. Сич, О.О. Комар – К.: ЦП «Компринт», 2022. – 721 с.
2. Сич З.Д., Бобось І.М., Федосій І.О. Овочівництво: навч. посіб. / К.: ЦП «Компринт», 2018. – 405 с.

Допоміжні

1. Каталог морфологічних ознак зразків генофонду виду перець однорічний (*Capsicum annuum* L.) / Авт. кол.: М.І. Митенко, Р.В. Крутько, С.М. Кормош, Л. В. Пилипенко. Селекційне: Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 2020. 19 с.

2. Митенко І.М., Біленька О.М. Каталог морфологічних ознак цибулин виду цибуля ріпчаста (*Allium cepa* L.) Селекційне: Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 2020. 14 с.
3. Методика-класифікатор проведення експертизи сортів салату посівного (*Lactuca sativa* L.) на відмінність, однорідність і стабільність / С.І. Кондратенко, О.М. Могильна, О.В. Хареба, Н.В. Лещук, В.В. Хареба, О.В. Куц, Ю.В. Ткалич, Л.А. Терьохіна, І.М. Митенко, Н.О. Баштан, О.В. Позняк. 2-е вид., доповн. і доопрац. Вінниця: ТОВ «Твори», 2019. 66 с.
4. Атлас морфологічних ознак сортів квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.) (Додаток до Методики проведення експертизи сортів квасолі звичайної на ВОС-тест / Міністерство аграрної політики та продовольства України; Український інститут експертизи сортів рослин. – К: Український інститут експертизи сортів рослин, 2018. 32 с.
5. Рекомендації щодо використання сортів баклажана для виробництва ферментованої продукції селекції ІОБ НААН / О.М. Шабетя, Є.В. Зінченко, Т.В. Парамонова, К.М. Коновалено. Харків: ІОБ НААН, 2018. 11 с.

Інтернет-джерела

1. Agravery. Овочі [Електронний ресурс] режим доступу: <https://agravery.com/uk/posts/section/show/vegetables>
2. Інформаційно-довідкова система "Сорт" [Електронний ресурс] режим доступу: <http://sort.sops.gov.ua/search/search>
3. Інформаційно-довідкова система "Реєстр сортів" [Електронний ресурс] режим доступу: <http://service.ukragroexpert.com.ua/>
4. Український Інститут Експертизи Сортів Рослин [Електронний ресурс] режим доступу: <https://sops.gov.ua>
5. Інститут овочівництва і баштанництва НААН [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.ovoch.com/index.html>
6. Журнал "Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин" [Електронний ресурс] режим доступу: <http://journal.sops.gov.ua/>
7. Світовий центр овочевих культур [Електронний ресурс] режим доступу: <http://avrdc.org>
8. School of Integrative Plant Science [Електронний ресурс] режим доступу: <http://plantscience.cals.cornell.edu>
9. National Association of Plant Breeders [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.plantbreeding.org>
10. Journal Plant Breeding and Genomics [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.extension.org>
11. Journal of Plant Breeding and Group Science [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.academicjournals.org/journal/jpbcs>